

Suvestinė redakcija nuo 2000-09-09 iki 2002-09-13

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2000, Nr. [3-88](#), i. k. 0992230ISAK00000102

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRĖ

Į S A K Y M A S

DĖL DARBO ĮRENGINIŲ NAUDOJIMO BENDRŲJŲ NUOSTATŲ PATVIRTINIMO

1999 m. gruodžio 22 d. Nr. 102

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 29 d. nutarimo Nr. 1076 „Dėl Lietuvos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programos (Nacionalinė *acquis* priėmimo programa) teisės derinimo priemonių ir *acquis* įgyvendinimo priemonių 1999 metų planų patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. [83-2473](#)) 1 punktu:

1. T v i r t i n u Darbo įrenginių naudojimo bendruosius nuostatus (pridedama).
2. Nustatau, kad Nuostatai taikomi nuo 2001 m. sausio 1 d.
3. Pavedu Valstybinei darbo inspekcijai konsultuoti, aiškinti, rengti seminarus Darbo įrenginių naudojimo bendrųjų nuostatų taikymo klausimais ir kontroliuoti nuostatų vykdymą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [77](#), 2000-08-31, Žin., 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

SOCIALINĖS APSAUGOS
IR DARBO MINISTRĖ

IRENA DEGUTIENĖ

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministrės 1999 m. gruodžio 22 d.
įsakymu Nr. 102

DARBO ĮRENGINIŲ NAUDOJIMO BENDRIEJI NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šie nuostatai nustato minimalius (būtinuosius) saugos ir sveikatos darbe reikalavimus darbo įrenginiams ir jų naudojimui.

Nuostatai neapriboja darbdavių teisių priimti ir taikyti griežtesnius reikalavimus, garantuojančius geresnę bei efektyvesnę darbuotojų saugą ir sveikatos apsaugą darbe naudojant darbo įrenginius.

2. Nuostatai taikomi darbo įrenginiams, nurodytiems 4.1 punkte ir naudojamiems visų rūšių ir ekonominės veiklos sričių bei nuosavybės formų įmonėse, įstaigose ir organizacijose (toliau – įmonės) visais jų naudojimo atvejais, apibrėžtais 4.2 punkte.

3. Šie nuostatai parengti pagal Europos Bendrijos Tarybos direktyvą 89/655/EEC „Dėl minimalių darbo įrenginiams taikomų darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų“ ir ją papildančią direktyvą 95/63/EC.

4. Šiuose nuostatuose naudojamų sąvokų apibrėžimai:

4.1. **darbo įrenginys (darbo priemonė)**- bet kuri mašina, įrenginys, aparatas, prietaisas, įrankis ar įrengimai, naudojami darbui;

4.2. **darbo įrenginio naudojimas** – bet kuri veikla, susijusi su darbo įrenginiu (įrenginio paleidimas ar sustabdymas, naudojimas, gabenimas, remontas, modifikacija, priežiūra ir aptarnavimas, valymas ir kita);

4.3. **pavojinga zona** – kiekviena zona darbo įrenginyje ir (arba) aplink jį, kurioje esantis darbuotojas rizikuoja sauga ir sveikata;

4.4. **pažeidžiamasis darbuotojas (darbuotojas, esantis pavojingoje zonoje)** – bet kuris darbuotojas, visiškai ar iš dalies esantis pavojingoje zonoje;

4.5. **operatorius** – darbuotojas ar darbuotojai, vykdantys užduotį naudoti darbo įrenginį;

4.6. kitos nuostatuose naudojamos sąvokos atitinka sąvokas ir jų apibrėžimus, naudojamus kituose saugos ir sveikatos darbe teisės aktuose.

II. ĮPAREIGOJIMAI DARBDAVIUI

Bendrieji nurodymai

5. Darbdavys privalo imtis reikiamų priemonių, kurios užtikrintų, kad darbo įrenginiai, kuriais naudojasi darbuotojai įmonėje, būtų tinkami arba pritaikyti darbui atlikti, nekenktų darbininkų saugai ir sveikatai.

6. Darbdavys, parinkdamas darbo įrenginius, įvertina specifines darbo sąlygas bei pavojus įmonėje, ypač darbo vietoje, taip pat papildomus pavojus, kuriuos kelia naudojamas darbo įrenginys.

7. Ten, kur neįmanoma užtikrinti, kad darbuotojai darbo įrenginius galės naudoti be rizikos saugai ir sveikatai, darbdavys privalo imtis atitinkamų priemonių, kad rizika būtų kiek galima mažesnė.

8. Darbdavys privalo turėti visus gamintojo numatytus darbo įrenginio naudojimo dokumentus.

Reikalavimai darbo įrenginių naudojimui

9. Vadovaudamasis šių nuostatų 5, 6, 7 ir 8 punktų reikalavimais darbdavys privalo įsigyti ir (arba) naudoti darbo įrenginius, kurie:

9.1. atitinka visus jiems taikomų Lietuvos Respublikos norminių teisės aktų reikalavimus;

9.2. šių nuostatų 1 priede nustatytus minimalius reikalavimus, kai Lietuvos Respublikos norminiai aktai jiems netaikomi arba taikomi iš dalies.

Punkto pakeitimai:

Nr. [77](#), 2000-08-31, *Žin.*, 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

10. Darbo įrenginius, kurie įmonėse jau yra įsigyti ir naudojami iki šių nuostatų įsigaliojimo, darbdavys ne vėliau kaip per 4 metus po nuostatų priėmimo privalo patobulinti taip, kad atitiktų šių nuostatų 1 priede nurodytus minimalius reikalavimus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [77](#), 2000-08-31, *Žin.*, 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

11. Darbdavys privalo imtis reikiamų priemonių, kurios užtikrintų, kad per visą naudojimo laiką darbo įrenginiai būtų tinkamai techniškai prižiūrimi, palaikoma jų reikiama techninė būklė, atitinkanti šių nuostatų 9.1 arba 9.2 punktų reikalavimus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [77](#), 2000-08-31, *Žin.*, 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

12. Darbdavys ne vėliau kaip per 4 metus nuo šių nuostatų įsigaliojimo datos projektuodamas technologinius procesus, įrengdamas ir pertvarkydamas darbo vietas, parinkdamas darbo įrenginius ir organizuodamas darbą užtikrina saugos ir sveikatos darbe atitinkamą lygmenį, įgyvendindamas 2 priede nurodytas atsargos priemones.

Punkto pakeitimai:

Nr. [77](#), 2000-08-31, *Žin.*, 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

13. Darbdavys užtikrina, kad tais atvejais, kai potencialiai pavojingų darbo įrenginių sauga priklauso nuo instaliavimo sąlygų, šie įrenginiai būtų patikrinti po instaliavimo pradedant pirmą kartą naudoti darbui bei patikrinti juos sumontavus naujoje vietoje ar vietovėje, kad būtų įsitikinta, jog įrenginiai instaliuoti teisingai ir veikia tinkamai.

Nurodytą privalomąjį įrenginių tikrinimą, vadovaudamasi potencialiai pavojingų darbo įrenginių priežiūros norminiais teisės aktais, vykdo įstatymais ar kitais teisės aktais įgalios įrenginių techninių patikrinimų įstaigos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [77](#), 2000-08-31, *Žin.*, 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

14. Darbdavys užtikrina, kad veikiantys potencialiai pavojingi darbo įrenginiai, kurių gedimas gali sukelti pavojingas situacijas, būtų:

14.1. įgaliotų įrenginių techninių patikrinimų įstaigų periodiškai tikrinami ir kiekvienas įrenginys būtų laiku išbandomas įrenginių priežiūros norminiais teisės aktais nustatyta tvarka;

14.2. specialiai tikrinami kiekvieną kartą, kai susiklosto išskirtinės aplinkybės, kurios gali sukelti pavojų saugiai naudoti įrenginį (po avarijos, gamtos reiškinių poveikio, neįprastų ar ilgalaikių prastovų, įrenginių modifikavimo), kad būtų įsitikinta, jog įrenginys atitinka jam keliamus saugos reikalavimus ir kad šis neatitikimas bus laiku nustatytas ir pašalintas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [77](#), 2000-08-31, *Žin.*, 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

15. Potencialiai pavojingi darbo įrenginiai, jų tikrinimo periodiškumas, tikrinami techniniai parametrai bei tikrinimo metodai nustatomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros įstatymu, techniniais reglamentais, įrenginių priežiūros norminiais teisės aktais ir gamintojo pateiktais naudojimo dokumentais.

Punkto pakeitimai:

Nr. [77](#), 2000-08-31, *Žin.*, 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

16. Potencialiai pavojingų darbo įrenginių tikrinimo rezultatai turi būti informinami protokolu ir saugomi pas įrenginio savininką ir įrenginių techninių patikrinimų įstaigoje. Jie turi būti saugomi visą įrenginio naudojimo (eksploatacijos) laikotarpį. Kai įrenginiai naudojami už įmonės ribų, jie privalo būti pažymėti, kada buvo atliktas paskutinis patikrinimas ir kada turi būti kitas patikrinimas, arba turėti dokumentą, įrodantį, kada buvo atliktas paskutinis patikrinimas.

Punkto pakeitimai:

Nr. 77, 2000-08-31, Žin., 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

17. Kai tikėtina, kad naudojami darbo įrenginiai dėl jų konstrukcijos, techninių parametrų, naudojimo sąlygų ar kitų aplinkybių gali sukelti specifinį pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai, darbdavys privalo:

17.1. darbo įrenginių naudojimą apriboti ir pavesti juos naudoti tik tam tikriems darbuotojams;

17.2. kai kas nors taisoma, pertvarkoma, modifikuojama, vyksta einamasis remontas ar apžiūra, tada tam darbui specialiai skirti tinkamos kvalifikacijos ir specialiai apmokytus darbuotojus.

18. Darbdavys, parinkdamas ir pritaikydamas darbo įrenginius, privalo įvertinti, kad darbo įrenginiai, darbuotojų darbo vieta ir laikysena naudojant darbo įrenginius atitiktų ergonominius reikalavimus.

Darbuotojų informavimas, mokymas ir konsultavimas

19. Darbdavys privalo užtikrinti, kad darbuotojai gautų reikiamą informaciją apie darbo įrenginių saugų naudojimą, o ten, kur reikia, darbo vietoje prie darbo įrenginių būtų rašytinės darbo įrenginio naudojimo instrukcijos.

20. Informacija ir rašytinė instrukcija turi suteikti pakankamai žinių apie darbo įrenginio saugų naudojimą. Instrukcijoje privalo būti nurodyta:

20.1. saugios įrenginio naudojimo sąlygos;

20.2. galimos neįprastos įrenginio naudojimo situacijos ir šių situacijų galimos pasekmės darbuotojų saugai ir sveikatai;

20.3. praktiniai patarimai (jei tokių turima), kaip saugiai naudoti darbo įrenginius.

21. Darbuotojai privalo būti supažindinti su jiems galinčiais kilti pavojais dėl įrenginių, naudojamų darbo patalpose, darbo zonoje ar darbo vietoje, taip pat pavojais, susijusiais su įrenginiais, netgi jeigu darbuotojai patys tiesiogiai šiais įrenginiais ir nesinaudoja.

22. Darbuotojams skirta informacija ir rašytinės instrukcijos turi būti parengtos taip, kad jos būtų lengvai suvokiamos. Darbo įrenginio naudojimo instrukcijos, kuriomis naudojasi darbuotojai, turi būti parašytos lietuvių kalba arba jiems suprantama kalba.

23. Darbdavys privalo užtikrinti, kad:

23.1. kiekvienas darbuotojas, gavęs užduotį naudotis darbo įrenginiu, būtų apmokytas ir supažindintas su galinčiais iškilti pavojais naudojant darbo įrenginį;

23.2. šių nuostatų 17.2 punkte nurodyti darbuotojai, kurie skiriami dirbti su įrenginiais, būtų ir atitinkamai specialiai apmokyti.

24. Darbdavys užtikrina darbuotojų arba jų atstovų konsultavimą visais įrenginių naudojimo klausimais, bendradarbiauja su darbuotojais svarstant jų pasiūlymus, susijusius su šių nuostatų reikalavimais ir įgyvendinant darbo įrenginių saugaus naudojimo priemones.

III. PROJEKTAVIMAS IR KONSTRAVIMAS

25. Rengiant darboviečių ir darbo vietų įrengimo projektus bei parenkant darbo įrenginius, turi būti įvertinti šiuose nuostatuose bei jų prieduose išdėstyti saugos ir sveikatos darbe reikalavimai bei atsargos priemonės.

26. Naujai konstruojant darbo įrenginius vadovaujamosi techniniais reglamentais bei standartais, taip pat privaloma įvertinti šiuose nuostatuose bei jų prieduose išdėstytus saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimus.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Asmenys, pažeidę šių nuostatų reikalavimus, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį bei su tuo susijusius padarinius, atsako Lietuvos Respublikos įstatymais nustatyta tvarka.

28. Ginčai dėl šių nuostatų taikymo ar jų pažeidimo nagrinėjami Lietuvos Respublikos įstatymais nustatyta tvarka.

29. Šių nuostatų reikalavimų vykdymą kontroliuoja Valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

30. 1 ir 2 priedai yra neatskiriama šių nuostatų dalis.

MINIMALŪS REIKALAVIMAI

1. Bendroji pastaba

Šie privalomi minimalūs reikalavimai taikomi, jeigu tai būtina, naudojamiems ir riziką keliantiems darbo įrenginiams. Šiame priede išdėstyti minimalūs reikalavimai, taikomi naudojamiems darbo įrenginiams, nebūtinai privalomai taikomi naujiems darbo įrenginiams.

2. Bendrieji minimalūs reikalavimai, taikomi darbo įrenginiui

2.1. Darbo įrenginio valdymo įtaisai, užtikrinantys saugą, turi būti aiškiai matomi ir atpažįstami, o jei būtina, ir atitinkamai paženklinėti.

Išskyrus atvejus, kai tam tikri darbo įrenginio valdymo įtaisai turi būti pavojingoje zonoje, kiti valdymo įtaisai turi būti išdėstyti už pavojingų zonų taip, kad jais naudojantis nekiltų papildomas pavojus darbuotojui. Valdymo įtaisai turi neleisti kilti jokiam pavojui, kai jais manipuluojama atsitiktinai (netyčia).

Operatoriui turi būti sudaryta galimybė iš pagrindinės valdymo vietos užtikrinti, kad pavojingose zonose nebūtų jokio asmens. Jei to padaryti neįmanoma, saugos sistema, pavyzdžiui, garsinis ir (arba) vaizdinis įspėjantis signalas, turi įsijungti automatiškai, kai tik mechanizmą ketinama paleisti. Darbuotojas, esantis pavojingoje zonoje, privalo turėti pakankamai laiko ir (arba) priemonių skubiai išvengti pavojaus, kurį kelia darbo įrenginio paleidimas ir (arba) sustabdymas.

Valdymo sistemos turi būti saugios ir tinkamai pasirinktos, atsižvelgiant į paklaidas, gedimus ir suvaržymus, kurie tikėtini planuojamoms naudojimo aplinkybėms.

2.2. Paleisti darbo įrenginį turi būti įmanoma, tik kai tai ketinama atlikti apgalvotai. Tokia pati darbo įrenginio paleidimo galimybė turi būti numatyta:

- vėl įjungiant dėl bet kokios priežasties sustojusį įrenginį;
- vykdant įrenginio darbo režimo (pavyzdžiui, greičio, slėgio ir kita) reikšmingus pakeitimus (reguliavimą), išskyrus tuos atvejus, kai toks įjungimas po sustojimo arba pakeitimas nekelia jokio pavojaus darbuotojams, esantiems pavojingoje zonoje.

Šio punkto reikalavimas netaikomas, kai įrenginys įsijungia po sustojimo arba įrenginio darbo režimas pasikeičia pagal įrenginio normalų, automatinį veikimo ciklą.

2.3. Visi darbo įrenginiai privalo turėti tokią valdymo sistemą, kuri leistų juos visiškai ir saugiai sustabdyti.

Kiekvienoje darbo vietoje turi būti įrengtas toks valdymas, kuris priklausomai nuo pavojaus pobūdžio leistų sustabdyti darbo įrenginį visiškai arba tik kai kurias tam būtinas jo dalis. Įrenginio stabdymo valdymas turi būti prioritetinis paleidimo valdymo požiūriu. Kai darbo įrenginys arba pavojingos jo dalys yra sustabdytos, turi išsijungti energijos tiekimas atitinkamiems įrenginio valdymo įtaisams (aktuatoriams).

2.4. Esant reikalui, įvertinant įrenginio keliamą pavojų bei normaliam sustabdymui reikalingą stabdymo laiką, darbo įrenginyje turi būti įrengtas avarinio stabdymo įtaisas.

2.5. Darbo įrenginyje, kuris kelia pavojų dėl krantinčių daiktų arba išsikišusių dalių, turi būti sumontuoti atitinkami saugos įtaisai, apsaugantys darbuotojus nuo tokio pavojaus.

Darbo įrenginys, keliantis pavojų dėl skleidžiamų dujų, garų, skysčių ir dulkių, turi būti kiek įmanoma sandarus, o prie pavojaus šaltinių turi būti įrengti tinkami skleidžiamų medžiagų surinkimo ir (arba) traukos įtaisai.

2.6. Darbo įrenginys arba jo dalys, jei tai būtina darbuotojų saugai ir sveikatai apsaugoti, turi būti tinkamai pritvirtinti arba kitaip stabilizuoti.

2.7. Reikiamų apsaugos priemonių turi būti imtasi, jeigu yra tikimybė, kad darbo įrenginio dalys gali lūžti, trūkti arba suirti, keldamos pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai.

2.8. Jei yra rizika, kad dėl mechaninio sąlyčio su darbo įrenginio judančiomis dalimis darbuotojas gali būti traumuotas, tokios dalys privalo būti uždengtos apsaugais arba įrengti apsauginiai įtaisai, neleidžiantys patekti į pavojingą zoną arba sustabdantys pavojingų dalių judėjimą, kol darbuotojas yra pavojingoje zonoje.

Apsaugai ir apsauginiai įtaisai turi:

- būti tvirtos konstrukcijos;
- nekelti jokio papildomo pavojaus;
- būti sunkiai nuimami arba padaromi neveiksmingi;
- būti išdėstyti pakankamu atstumu nuo pavojingų zonų;
- netrukdyti daugiau negu būtina stebėti darbo įrenginio veikimą;
- leisti atlikti reikiamas darbo įrenginio dalių pastatymo ar keitimo bei priežiūros darbų operacijas, jei tai įmanoma, apsaugų bei apsauginių įtaisų nešalinant, o tik apribojant įėjimą į šių darbų zoną.

2.9. Zonos ir vietos, skirtos darbui su įrenginiu ar jo priežiūrai, atsižvelgiant į atliekamą operaciją, turi būti reikiamai apšviestos.

2.10. Darbo įrenginio dalys, kurių temperatūra yra aukšta arba labai žema, jei reikia, turi būti apsaugotos, kad būtų išvengta pavojaus darbuotojams prisilietus ar per daug priartėjus prie jų.

2.11. Ant įrenginio turi būti reikiami saugos ir sveikatos apsaugos ženklai. Tokie ženklai arba kiti įspėjantys įtaisai ant darbo įrenginio turi būti lengvai pastebimi ir suvokiami.

2.12. Darbo įrenginys gali būti panaudotas tik tiems veiksmams (darbams) ir tokiomis sąlygomis, kuriems jis yra skirtas ir pritaikytas.

2.13. Įrenginio techninį aptarnavimą arba einamąjį remontą turi būti įmanoma atlikti tik tada, kai įrenginys yra išjungtas. Jei to padaryti neįmanoma, turi būti sudaryta galimybė šias operacijas atlikti saugiai arba šios operacijos turi būti atliekamos nepavojingose zonose.

Jeigu įrenginys turi techninio aptarnavimo registracijos žurnalą, tai po kiekvieno aptarnavimo turi būti daromi įrašai.

2.14. Visi darbo įrenginiai turi būti aprūpinti aiškiai atpažįstamais įtaisais, skirtais atjungti juos nuo visų energijos šaltinių. Nesąmoningas ar atsitiktinis (netyčinis) darbo įrenginio įjungimas neturi kelti jokio pavojaus darbus atliekantiems ar kitiems darbuotojams.

2.15. Ant darbo įrenginio turi būti įspėjimai ir ženklai, skirti darbuotojų saugai užtikrinti.

2.16. Darbuotojams turi būti užtikrintas saugus priėjimas prie visų vietų, skirtų gamybai, reguliavimo ir įrenginio priežiūros darbams atlikti. Buvimas šiose vietose turi būti saugus.

2.17. Visi darbo įrenginiai turi būti įrengti taip, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo pavojaus, kuris kiltų užsiliepsnojus ar perkaitus darbo įrenginiui arba iš jo prasiskverbiant dujoms, dulkėms, skysčiams, garams ar kitoms medžiagoms, kurios darbo įrenginyje gaminamos, naudojamos arba kaupiamos.

2.18. Visi darbo įrenginiai turi būti įrengti taip, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo pavojaus, sproguos darbo įrenginiui ar jame gaminamoms, naudojamoms arba kaupiamoms medžiagoms.

2.19. Visi darbo įrenginiai turi būti įrengti taip, kad nebūtų tiesioginio arba netiesioginio darbuotojų kontakto su elektros srove pavojaus.

3. Papildomi minimalūs reikalavimai, taikomi specifiniams darbo įrenginiams

3.1. Minimalūs reikalavimai mobiliesiems savaeigiems arba nesavaeigiems darbo įrenginiams:

3.1.1. Darbo įrenginys, kuriuo važiuoja darbuotojai, turi būti įrengtas taip, kad darbuotojams kelionės metu nekiltų pavojus. Turi būti imtasi priemonių, kad darbuotojai nebūtų užkabinti ar įtraukti mobilaus darbo įrenginio ratų ar vikšrų.

3.1.2. Siekiant išvengti mobiliojo darbo įrenginio pavaros, jo dalių užsikirtimo ir (arba) ko nors buksyruojamo užstrigimo ypatingo pavojaus, toks darbo įrenginys privalo būti suprojektuotas ir aprūpintas reikiamais įtaisais, kurie neleistų užsiblokuoti pavaroms. Jei tokio užsikirtimo

negalima išvengti, turi būti imtasi visų įmanomų priemonių, kad darbuotojai išvengtų tokio užsikirtimo nepalankių pasekmių.

3.1.3. Kai pavaros velenai, teikiantys energiją mobiliojo darbo įrenginio dalims, gali užsiteršti ar būti sugadinti jiems velkantis žeme, tuomet privalo būti numatyta tokių dalių fiksavimo galimybė.

3.1.4. Mobilus darbo įrenginys, kuriuo važiuoja darbuotojai, privalo būti sukonstruotas įvertinus realias jo naudojimo sąlygas taip, kad būtų kiek įmanoma sumažintas pavojus, jei darbo įrenginys apvirstų. Toks įrenginys privalo turėti:

- apsauginę konstrukciją, galinčią užtikrinti, kad įrenginys nepakryps daugiau nei ketvirčiu apsisukimo (daugiau kaip 90 laipsnių kampu) arba

- konstrukciją, garantuojančią pakankamą erdvę darbo įrenginiu važiuojantiems darbuotojams, jeigu pakrypimas būtų didesnis negu ketvirtis apsisukimo, arba

- kitą atitinkamą saugos įtaisą.

Šios apsauginės konstrukcijos gali būti sudėtinė darbo įrenginio dalis. Šių apsauginių konstrukcijų nereikia, kai darbo įrenginiai stabilizuojami darbo metu arba kai jo konstrukcija neleidžia įrenginiui virsti.

Kai yra rizika, kad darbo įrenginiu važiuojantys darbuotojai, įrenginiui apvirtus, gali iškristi ar gali būti įrenginio dalių prispausti prie žemės, darbo įrenginiu važiuojančių darbuotojų apsaugai nuo tokio pavojaus turi būti įrengti specialūs darbuotojus sulaikantys įtaisai.

3.1.5. Autokrautuvai su šakiniu griebtuvu, kuriuo važiuoja vienas ar daugiau darbuotojų, privalo būti pritaikytas arba įrengtas taip, kad ribotų jo galimybę apvirsti ar sumažintų galimus pavojus, jei autokrautuvai apvirstų, pavyzdžiui, sumontuojant:

- aptvarą vairuotojui arba

- konstrukciją, apsaugančią, kad autokrautuvai nevirstų, arba

- konstrukciją, užtikrinančią, kad autokrautuvui apvirtus tarp žemės paviršiaus ir autokrautuvo liktų pakankamai erdvės, kad nebūtų prispausti juo važiuosieji darbuotojai, arba

- konstrukcijas, kurios sulaikytų darbuotojus vairuotojo kėdėje ir neleistų jų prispausti autokrautuvo dalims, jeigu jis apvirstų.

3.1.6. Savaeigis darbo įrenginys, kuris judėdamas gali kelti pavojų dirbantiems, privalo atitikti tokias sąlygas:

- įrenginys privalo turėti priemones, kurios apsaugotų nuo neleistino jo paleidimo, taip pat priemones, neleidžiančias įrenginiui savaime pajudėti iš vietos;

- turėti tinkamus įtaisus, kurie palengvintų galimo susidūrimo padarinius, tuo pačiu metu judant daugiau negu vienam darbo įrenginiui, taip pat ir judantiems tais pačiais būgiais;

- turi būti įrengti įrenginio stabdžių ir sulaikymo įtaisai. Kai tai reikalinga darbuotojų saugai užtikrinti įrenginio darbo zonoje, privalo būti įrengtos lengvai pasiekiamos valdymo ar automatinės valdymo sistemos avarinės priemonės įrenginiui sustabdyti ir sulaikyti, jei sugestų pagrindiniai įrenginio valdymo įtaisai;

- kai vairuotojo regos laukas nepakankamas ir neatitinka saugos reikalavimų, privalo būti sumontuoti atitinkami pagalbiniai įtaisai, gerinantys matomumą;

- darbo įrenginys, kuriuo dirbama tamsiu paros metu ar neapšviestose vietose, turi būti aprūpintas atliekamam darbui tinkamomis apšvietimo priemonėmis, pakankamomis užtikrinti darbuotojų saugą;

- darbo įrenginys, kuris arba pats kelia gaisro pavojų, arba juo transportuojama tai, kas gali sukelti pavojų darbuotojams, privalo būti aprūpintas tinkamomis gaisrinėmis priemonėmis, jeigu tokių priemonių nėra pakankamai arti darbo vietos;

- distancinio valdymo įrenginys privalo sustoti automatiškai, kai tik įrenginys palieka kontroliuojamą zoną;

- distancinio valdymo darbo įrenginys, kuris normaliomis sąlygomis kelia susidūrimo ar prispaudimo pavojų, privalo turėti amortizuojančius įrenginius apsaugai nuo šio pavojaus, nebent įrenginyje būtų kiti tinkami esamos rizikos kontrolės įtaisai.

3.2. Minimalūs reikalavimai krovinių kėlimo darbo įrenginiams.

3.2.1. Kai darbo įrenginys kroviniams kelti sumontuotas nuolatinėje vietoje, jo naudojimo metu privalo būti užtikrintas tvirtumas ir stabilumas, ypač atsižvelgiant į krovinių kėlimo metu konstrukcijos montavimo ar tvirtinimo taškuose atsirandančius įtempimus.

3.2.2. Įrenginys kroviniams kelti privalo būti aiškiai paženklintas, nurodant jo leistiną apkrovą, o prireikus tinkamoje vietoje reikia nurodyti leistiną apkrovą kiekvienai įrenginio konfigūracijai.

Kėlimo reikmenys (keičiami krovinio kabinimo įtaisai) privalo būti paženklinti taip, kad būtų galima nustatyti esmines charakteristikas, būtinas juos naudoti saugiai.

Darbo įrenginiai, kurie nėra sukonstruoti žmonėms kelti, bet kurie gali būti panaudojami ne pagal paskirtį, privalo būti tinkamai ir aiškiai paženklinti, kokiam tikslui skirti, nurodant, kad juos draudžiama naudoti žmonėms kelti.

3.2.3. Nuolatinėje vietoje montuojami darbo įrenginiai turi būti sumontuoti taip, kad sumažintų riziką, kurią gali sukelti krovinys:

- užkliudydamas darbuotojus;
- pavojingai siūbuodamas ar laisvai svyruodamas;
- savaime atsipalaidavęs.

3.2.4. Darbo įrenginiai darbuotojams kelti ar pervežti privalo būti pagaminti taip, kad:

- reikiamais įtaisais sumažintų kabinos kritimo riziką, jei tokia galima. Jeigu dėl vietos ir aukščių skirtumo tokios rizikos jokiais saugos priemonėmis išvengti negalima, turi būti sumontuotas ir kiekvieną darbo dieną tikrinamas padidinto saugos koeficiento pakabinimo lynas, apsaugantis įrenginio kabiną nuo kritimo galimybės;

- užkirstų kelią rizikai, jei tokia galima, kad patys naudotojai neiškristų iš kabinos;
 - užkirstų kelią rizikai, kad patys įrenginio naudotojai nebūtų sutraiškyti, parblokšti ar užstrigtų, ypač neatsargiai elgdamiesi su kėlimo įrenginiais;
 - užtikrintų, kad nelaimingo atsitikimo metu kabinoje įstrigę asmenys nepatektų į pavojų ir galėtų būti išlaisvinti.
-

ATSARGOS PRIEMONĖS NAUDOJANT DARBO ĮRENGINIUS

Šiame priede išdėstyti privalomi įpareigojimai taikomi konkrečioms riziką keliantiems darbo įrenginiams, siekiant darbuotojus apsaugoti nuo nelaimingų atsitikimų darbe. Taikant atsargos priemonės būtina vadovautis kitais šių nuostatų reikalavimais.

1. Bendrosios atsargos priemonės visiems darbo įrenginiams

1.1. Darbo įrenginiai turi būti sumontuoti, išdėstyti ir naudojami taip, kad sumažintų riziką darbo įrenginių naudotojams ar kitiems darbuotojams, pavyzdžiui, kad būtų numatyta pakankamai saugios erdvės tarp judančių darbo įrenginio dalių ir aplink jų fiksuotas ar judančias dalis, taip pat kad visų rūšių energija ir naudojamomis medžiagomis būtų aprūpinama saugiai bei pagamintos medžiagos būtų pašalinamos saugiu būdu.

1.2. Darbo įrenginiai privalo būti montuojami ar išmontuojami saugiai, atsižvelgiant į privalomas gamintojo pateiktą instrukcijų nuorodas.

1.3. Darbo įrenginiai, į kuriuos jų naudojimo metu galima žaibo iškrova, privalo būti apsaugoti nuo jos poveikio specialiais įtaisais ar kitomis priemonėmis.

2. Atsargos priemonės, taikomos mobiliems savaeigiams ir nesavaeigiams darbo įrenginiams

2.1. Savaeigius darbo įrenginius privalo valdyti tik tie darbuotojai, kurie buvo apmokyti saugiai valdyti tokius įrenginius.

2.2. Jeigu darbo įrenginiai juda darbo zonoje, privalo būti parengtos eismo taisyklės ir jų laikomasi.

2.3. Turi būti imtasi priemonių, draudžiančių darbuotojams vaikščioti savaeigių įrenginių veikimo zonoje. Jeigu darbui atlikti reikia, kad savaeigių įrenginių veikimo zonoje vaikščiotų darbuotojai, privaloma imtis tinkamų priemonių apsaugoti juos, kad įrenginiai nesužalotų.

2.4. Mašiniais vairuojamais mobiliais darbo įrenginiais darbuotojus vežti leidžiama tik tada, kai tam yra sudarytos saugios sąlygos. Jeigu važiavimo metu bus dirbama, privalo būti nustatytas tinkamas greitis.

2.5. Mobilieji darbo įrenginiai su vidaus degimo varikliu negali būti naudojami darbo zonose esančiose patalpose, nebent yra garantuojamas pakankamas oro kiekis, nekeliantis pavojaus darbininkų saugai ir sveikatai.

3. Atsargos priemonės, taikomos darbo įrenginiams, skirtiems krovinių kėlimui

3.1. Bendrosios nuorodos

3.1.1. Darbo įrenginiai, kurie yra mobilūs ar gali būti išmontuojami ir kurie yra suprojektuoti kelti krovinius, jų naudojimo metu privaloma užtikrinti įrenginio stabilumą, atsižvelgiant į būsimas sąlygas bei grunto charakterį.

3.1.2. Žmonės gali būti keliami tik šiam tikslui skirtais darbo įrenginiais ir priemonėmis. Išskirtiniais atvejais darbo įrenginiai, kurie nėra specialiai skirti žmonėms kelti, gali būti naudojami žmonėms kelti, jeigu bus imtasi tinkamų veiksmų, kurie numato atitinkamą kontrolę ir užtikrina darbuotojų saugą.

Kol darbuotojai yra darbo įrenginyje, suprojektuotame kroviniams kelti, jo padėtis visą laiką privalo būti kontroliuojama. Keliami asmenys privalo turėti patikimas ryšio priemones. Privalo būti numatytos patikimos darbuotojų evakuacijos priemonės iškilus darbuotojų, esančių kėlimo įrenginyje, pavojui.

3.1.3. Privalo būti imtasi priemonių užtikrinti, kad po laikinai pakeltu kroviniu nebūtų darbuotojų, išskyrus tuos atvejus, kai to reikalauja būtina atliekamo darbo operacija.

Krovinių negalima kelti virš neapsaugotų darbo vietų, kuriose paprastai būna darbuotojai.

Tuo atveju, kai krovinių negalima perkelti kitu būdu (ne virš neapsaugotų darbo vietų), privalo būti nustatomi ir taikomi atitinkami saugūs veikimo būdai.

3.1.4. Kėlimo reikmenys (keičiami krovinių kabinimo įtaisai) privalo būti parinkti atsižvelgiant į keliamų krovinių paskirtį, užkabinimo vietas, pritvirtinimo įrangą ir atmosferines sąlygas, įvertinant užkabinimo būdą ir konfigūraciją. Kėlimo reikmenys, jei jie nėra išmontuojami po naudojimo, privalo būti tinkamai paženklinti, kad juos naudojančys darbuotojai žinotų jų charakteristikas.

3.1.5. Kėlimo reikmenys privalo būti saugomi taip, kad jie nesugestų ar nepablogėtų jų kokybė.

3.2. Darbo įrenginiai nepalydimiems kroviniams kelti

3.2.1. Kai du ar daugiau darbo įrenginių, naudojamų nepalydimiems kroviniams (kėlimo ir pernešimo metu krovinių prikabinėtojo neprilaikomi ir nereguliuojami kroviniai) kelti, yra sumontuojami ar pastatomi taip, kad jų darbo zonos sutampa, privalo būti imtasi tinkamų priemonių, padedančių išvengti krovinių ir (arba) pačių darbo įrenginių dalių susidūrimo.

3.2.2. Naudojant mobiliuosius darbo įrenginius nepalydimiems kroviniams kelti privaloma imtis būtinų priemonių apsaugoti įrenginius, kad jie nepasvirtų, nevirstų arba nejudėtų iš vietos ir neslystų. Privaloma tikrinti, ar šios priemonės tinkamai vykdomos.

3.2.3. Jeigu darbo įrenginio, suprojektuoto nepalydimiems kroviniams kelti, operatorius negali matyti viso krovinio kelio tiesiogiai ar su papildoma įranga, suteikiančia būtiną informaciją, darbdavio paskirtas atsakingas asmuo privalo palaikyti ryšį su operatoriumi ir tiksliai nukreipti krovinį. Privalo būti imtasi organizacinių priemonių apsaugoti darbuotojus, jei kroviniai susidurtų.

3.2.4. Darbas privalo būti organizuojamas taip, kad darbuotojas galėtų saugiai rankomis užkabinti ar atkabinti krovinį ir šis darbuotojas tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuotų įrenginio darbą.

3.2.5. Visos kėlimo operacijos privalo būti tinkamai planuojamos, atitinkamai prižiūrimos ir atliekamos užtikrinant darbuotojų saugą.

Ypatingų saugos priemonių privaloma imtis tais atvejais, kai krovins yra vienu metu keliamas dviem ar daugiau darbo įrenginiais nepalydimiems kroviniams kelti ir privalo būti užtikrintas koordinuotas visų įrenginių operatorių darbas.

3.2.6. Jei darbo įrenginiai, naudojami nepalydimiems kroviniams kelti, negali išlaikyti krovinio griebtuvu visiškai ar iš dalies nutrūkus energijos tiekimui, turi būti numatytos reikiamos priemonės, siekiant apsaugoti darbuotojus nuo bet kokios dėl to kylančios rizikos.

Pakabintų krovinių negalima palikti be priežiūros, nebent įeiti į pavojingą zoną būtų draudžiama, o krovins yra saugiai pakabintas ir saugiai laikomas.

3.2.7. Darbo įrenginių, suprojektuotų nepalydimiems kroviniams kelti, naudojimas atvirame ore privalo būti nutrauktas, kai meteorologinės sąlygos pablogėja taip, kad kyla pavojus saugiai naudoti įrenginį ir atsiranda rizika darbuotojams, esantiems pavojingoje zonoje.

Ypatingai atitinkamų priemonių privaloma imtis, kad darbo įrenginys nevirstų ir nekeltų jokio pavojaus darbuotojams.

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. 77, 2000-08-31, Žin., 2000, Nr. 76-2303 (2000-09-08), i. k. 1002230ISAK00000077

Dėl socialinės apsaugos ir darbo ministrės 1999 m. gruodžio 22 d. įsakymo Nr. 102 dalinio pakeitimo

